

i Reitsma Drachten Bouw- en Vastgoed ontwikkeling voert de bouw van het nieuwe Berchhiem uit. Projectmanagement doet BCN Drachten. Andere betrokken bedrijven zijn ITBB Klimatechniek BV uit Heerenveen, constructeur Goudstikker-De Vries, installatieadviseur Deerns en DGMR Bouw BV.

Binnen flex, buiten strak

Gebouw

Bouwen in de zorg betekent bijna per definitie een lang en stroperig proces. Want die sector is aan hevige veranderingen onderhevig. Het antwoord: maximale flexibiliteit.

Door **Ria Kraa**.

Berchhiem zoals het er in januari 2014 uit moet zien. Beeld: KAW architecten

Een gebouw dat je nieuw bouwt, moet minstens een paar decennia mee gaan. Lastig, want maatschappelijke visies en wensen veranderen en de techniek staat niet stil. Ben je als architect gespecialiseerd in de zorgsector, dan werk je nog meer dan gemiddeld in die spagaat. „De zorg is de laatste jaren in beweging”, zegt Beatrice Montesano van KAW architecten met gevoel voor understatement. De inkt van het ene regeerakkoord is nog niet droog of het volgende ligt er alweer. „Elke keer veranderen de inzichten en de regels, niemand weet waar we naartoe gaan. Dat is gek werken, je kunt daar moe van worden, maar het is óók interessant. Hoe vind je als architect op die voortdurend veranderende maatschappelijke vraag een gedegen ruimtelijk antwoord?”

Dat vergt in zo'n instabiel veld soms veel tijd. Zoals bijvoorbeeld bij het ontwerp voor de nieuwbouw van Berchhiem in Burgum, een van de vier zorgcentra van De Friese Wouden. Het Groningse kantoor van KAW is in 2006 met de eerste voorbereidingen begonnen. „Dat was wel een beetje een schok, toen ik me realiseerde dat KAW er al zeven jaar mee bezig is”, lacht de uit Italië afkomstige Montesano. Verschillende concepten passeerden de revue voordat uiteindelijk vorig jaar september de eerste fundatiepaal geboord en met beton volgestort werd.

En ook daarmee was het ontwerp nog niet definitief en onveranderbaar geworden. Het meebewegen met veranderende vragen en wensen gaat tot op de dag van vandaag door. Een paar woonunits in de palliatieve afdeling hebben bijvoorbeeld net

nog een minder perifere, meer centrale positie gekregen in het gebouw.

Best lastig en tijdrovend, dat voortdurend aanpassen en veranderen. Maar het heeft wél een heel duidelijk *leitmotiv* opgeleverd: flexibiliteit.

Het bestaande Berchhiem met zijn binnenplaats is introvert

„We hebben gekozen voor een pilarenstructuur, waarmee je heel makkelijk de indeling en het totale vloeroppervlak kunt veranderen, door de pui verder naar buiten te brengen. Andersom is het ook mogelijk te snijden in delen van het gebouw”, zegt de architect. En verder kunnen de zorgruimten met minimale aanpassingen worden omge-

bouwd tot reguliere appartementen. „Het is echt een generiek gebouw”, zegt Montesano, ofwel: het is voor van alles en nog wat geschikt te maken, zonder dat daar structurele ingrepen voor nodig zijn.

Vergezichten

Naast flexibiliteit is ook openheid een trefwoord. Het bestaande Berchhiem met zijn binnenplaats is een introvert zorgcomplex. Met de aanbouw wordt het een heel open geheel, waar je ook als buitenstaander makkelijk even binnenloopt of van een van de diensten - restaurant of tandarts bijvoorbeeld - gebruikmaakt.

Berchhiem ligt op een gevoelige plaats: aan de westelijke rand van Burgum, vlak bij de Wide Ie. Weidse vergezichten dus. Montesano is er lyrisch over. Ze werkte al eerder aan de rand van een Friese plaats: in Stiens ontwierp ze Petterhústerstate (stichting Palet). „Nederlanders zeggen altijd: oh Italië, Toscane, zó mooi. Maar dat gevoel heb ik met het vlakke landschap hier, met het steeds wisselende licht, de veranderende kleuren... supermooi.”

Met die open omgeving gaat Montesano's ontwerp voor Berchhiem een uitgesproken verbinding aan. „Het is een ontzettend lang gebouw, 125 meter ongeveer, en dat benadrukt de horizontaliteit. Zo refereert het aan het landschap. En waar ik

Nederlanders zeggen altijd: oh Toscane, zó mooi. Dat gevoel heb ik juist hier

supertrots op ben is dat er héél veel ramen komen. Het wordt heel transparant, zodat de bewoners de schoonheid van het landschap ook goed kunnen ervaren.”

Healing

Het bestaande zorggebouw is juist sterk naar binnen gericht en dat is jammer. „Veel van de

bewoners zijn toch mensen die hun hele leven buiten hebben gewoond. Het is fijn als die in dit centrum dat contact met hun eigen omgeving blijven houden. Het is je DNA, het is je cultuur.”

Sowieso is die verbinding met buiten, met landschap, met schoonheid belangrijk. Zeker in de zorgsector is er de laatste jaren veel aandacht voor en onderzoek naar de effecten van wat met een mooi woord *healing environment* heet: met inrichting, kleur, contact met de natuur, een uitgekiende verlichting en afwisseling daarin schep je niet alleen comfort maar kun je daadwerkelijk het gevoel van welzijn sterk vergroten. „Als je contact houdt met buiten, met je culturele achtergrond, voel je je beter. Kijk naar de indianen in de Verenigde Staten, die sterven het liefst buiten, het verlicht hun geest. Ik wilde dus een open gebouw.”

Door de strakke witte doorlopende witte banden die de raampartijen omlijsten, krijgt het gebouw een moderne, abstracte uitstraling. Kleinschalig is het niet, maar dat hoeft ook helemaal niet, zegt Montesano. „Iedereen heeft het erover dat we in de zorg toe moeten naar kleinschaligheid, maar met een grote schaal is niets mis. Als je maar zorgt voor differentiatie. Er moet voldoende verschillend aanbod zijn zodat eenieder oud kan worden zoals hij of zij dat wil.”

i Vandaag is het in aanbouw zijnde Berchhiem, Prinses Margrietlaan 1 te Burgum, tussen tien en vier uur te bezoeken in het kader van de Dag voor de Bouw. Kijk op www.dagvandeBouw.nl voor meer vrij toegankelijke Friese bouw- en infrastructuurprojecten

De interessante kant van de crisis

‘Vanaf 2008 dendert een crisis van ongekende omvang door de bouwwereld die ook KAW raakt’, heet het op de website van het Groningse architectenbureau. Dat opende in de vette jaren kantoren in Barcelona, Nijmegen en Rotterdam. Nu is Nijmegen weer gesloten, Barcelona losgevoerd uit de organisatie, en

Eindhoven opgegaan in een samenwerking met WVTIK architecten in KAW/e. Voor Beatrice Montesano, met veel langdurige bouwprocessen in de zorg, waren die ingrijpende organisatieveranderingen lastig. „Veel professionals die betrokken waren bij Berchhiem zijn tussentijds vertrokken; bij ons

twee tekenaars bijvoorbeeld.” Het is lastig, maar ze merkt dat geen van de bouwende partijen er chagrijnig van wordt. „Ik ben blij dat we werken. En dat geldt voor allemaal. Iedereen doet z'n best, je maakt er eens een grap over, en ik merk dat iedereen er ook flexibeler van wordt.”